

Een nieuw boekje voor, en over, de "liefhebber".

Mijn boekhandelaar, die steeds het nodige weet te leveren voor werk en plezier, zond onlangs op zicht:

R. Cameron, Shells. London, Weidenfeld and Nicholson, 1961, 127 pp., f. 15,70. Dit leek mij een zo bekoorlijk en in veel opzichten voortreffelijk werkje, dat ik het ondanks de vrij hoge prijs met vreugde gekocht heb. Aangezien het zich richt tot de belangstellende leek, is enig zuiver persoonlijk commentaar van mijn zijde - zoveel mogelijk gewijd aan in het algemeen belangwekkende punten - in het C.B. wellicht niet misplaatst.

De stof is ingedeeld in zes hoofdstukken: 1) Shells in art - 2) The early collectors and their cabinets - 3) Handbooks and nomenclature - 4) Univalves and bivalves - 5) Interesting shells - 6) The Great Barrier Reef, alle geïllustreerd met talrijke, goed geplaatste illustraties in kleuren en in zwart-wit. Deze opzet geeft een gevarieerd, levendig en door elkaar genomen instructief geheel. Het doet genoeg dat de Nederlandse grote figuren, Rumphius en mevrouw van der Feen (hier steeds aangeduid als Madame Van Benthem Jutting) volle erkenning vinden, in 't bijzonder in hoofdstuk 3.

Mijn commentaar geef ik voor wat ze waard is; juist omdat het boekje met kennis van zaken en met liefde is gemaakt, lokt het uit tot kritische beschouwing.

Wat de illustraties betreft, die rijk geschakeerd en oorspronkelijk zijn (boeiend is bv. het schilderij van J. van Kessel, dat ook als "endpaper" fungeert), kan men niet genoeg betreuren dat een aantal van de grote gekleurde platen te rood zijn uitgevallen. Conus geographus, Harpa ventricosa, Cypraea moneta, Voluta vespertilio, en, ofschoon minder, Voluta imperialis verschijnen hier alle in een soort tomaat - tot cyclamenkleur die weinig natuurgetrouw aandoet. Kennelijk is een technische fout in het spel, want andere grote foto's (Cardium pseudolima, Ianthina, Charonia tritonis en Turbinella pyrum) zijn wel juist van kleur. Het is overigens opvallend dat de, grote en kleine, reproducties van oudere gekleurde afbeeldingen veruit de beste zijn (Architectonica perspectiva naar Sowerby, Trochidae naar Küster). Als zo vaak, dringt de gedachte zich op dat ondanks de vorderingen van de fotografie- en reproductietechniek, de meeste 20e eeuwse werken wat illustraties betreft niet kunnen wedijveren met de prestaties op dit gebied van de 19e, of zelfs de 18e eeuw (ik denk hier o.m. aan de voortreffelijke kleurgravures in het Manuel van Chenü)

Hoofdstuk 4, in het bijzonder, geeft in causerie-toon veel interessants, en zelfs nogal wat nieuws. De mededeling The phylum molluscs is divided into four main orders p. 53 lijkt ongewoon. Het vermoeden dat de bijna onevenredige belangstelling voor Conus gloria-maris samenhangt met de suggestieve naam van deze soort (p. 72) was bij mij ook al eens gerezen. De schrijver geeft aardige documentatie over dit onderwerp, maar merkt terecht op: there are numerous rarer cones than the gloria-maris (p. 75), zo bijvoorbeeld de prachtige Conus clytospira, waarvan de afbeelding (p. 76) voor mij nieuw was. Hetzelfde geldt voor de dubbele zwart-wit foto van Cypraea leucodon (boven- en onderkant, p. 82), en voor de informatie dat een tweede exemplaar van deze soort onlangs te voorschijn is gekomen in het Harvard University Museum. Cypraea leucodon is dus geen uniek spel der natuur, aangezien er nu twee exemplaren op de wereld bekend zijn. Van cauris gesproken, op p. 77 treft men een niet als zodanig gesignaleerd citaat uit het boek van Joyce Cary aan; het gaat om één zin, maar toch is dit procédé, zelfs in een populair-wetenschappelijk werk m.i. te veroordelen.

In hoofdstuk 5 mist men onder de interesting shells node de intrigerende Xenophora. De opmerking I think I am correct in claiming that the *Scalaria pretiosa* is the only shell which has detached whores (p. 91), laat zich niet rijmen met de twee mooie foto's van *Latiaxis mawae* (p. 51 en p. 72), een schelp die ik overigens zelf nooit "in de echtheid" (zoals wij in onze kinderjaren zeiden) gezien heb.

Hoofdstuk 6 bevat welkome gegevens over de ietwat geheimzinnige figuur van de 19e eeuwse verzamelaar Hugh Cuming. Er blijkt eigenlijk niet veel over hem bekend te zijn. En ook hier wordt het niet duidelijk aan welk werk de anecdoten ontleend zijn (b.v. over zijn vondst van drie levende *Conus gloria-maris*) die men steeds weer tegen komt (hier p. 73; zie o.m. J.E. Rogers, Shell Book, 2e dr., p. 113). Het hoogtepunt van dit hoofdstuk, en misschien wel van het geheel, zijn de notities van de schrijver over zijn verzamel-activiteit op het Great Barrier Reef (pp. 110-127). Het dreigende, tegelijkertijd oneindig boeiende en, voor het menselijk gevoel, deprimerende karakter van dit niemandsland tussen aarde en zee wordt, naar eigen ervaring, met weinig woorden suggestief beschreven.

Het waardevolle van een boekje als het hier besprokene, dat hoewel voor een groot publiek bedoeld, niet steunt op tweedehands kennis en clichés, en bovendien goedkope humor en dito sentiment weet te vermijden, is naar mijn indruk de, wellicht onbedoelde, evocatie die het geeft van de mens in zijn bemoeienis met een gebied van de levende natuur. Schilders, "liefhebbers", onderzoekers en geleerden, bestrevingen van de wetenschap in vorige eeuwen en in onze tijd, passeren in kort bestek de revue en geven stof tot nadenken, zelfs over zulk soort bodemloze vragen als: "wat is de natuur?" en: "in hoeverre is ons beeld van de natuur bepaald door de mens, die ze beschouwt, weergeeft, onderzoekt en in kaart brengt?". Het antwoord hierop zal de leek zelfs bij vakspecialisten en filosofen misschien niet moeten hopen te vinden.

M.I. Gerhardt.